

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत
महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने पूर्ण केलेल्या
योजना स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी
हस्तांतरीत करून न घेतल्याने त्या महाराष्ट्र
जीवन प्राधिकरणाने शेट घालविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : पापापु-१०७५/प्र.क.१३६/पापु-०९

मंडळमध्य, मुंबई प्र-००३३, दिनांक १० ऑगस्ट, २००९.

प्रस्तावना:-

शासनाने, ग्रामीण पाणी पुरवठा व स्वच्छता होवात, नवे मागणी आधारित व समूह
कार्यक्रमाचे धोरण राज्यात अवलंबण्यापूर्वी, जिल्हा परिषद व ग्राम पंचायतीच्यामार्फते महाराष्ट्र
जीवन प्राधिकरण, पाणी पुरवठा योजनेचे बांधकाम करून त्यानंतर घालविण्यासाठी व त्याची
देखावात घुलती करण्यासाठी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे हस्तांतरीत करीत असे, परंतु,
पुण्यात या योजनेचे बांधकाम बरोबर नाही व इतर अन्य कारणांमुळे या योजना ताब्यात घेण्यास
राखील स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी मकर दशरिचेरच आहे अथवा टाक टाक केली आहे असे
विदर्शनास येते. परंतु महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम, १९६१ च्या कलम-
१०० अन्वये व मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ च्या कलम-४०(१) अन्वये पुण्यात त्यावर
स्थानिक स्वराज्य संस्थांमार्फत महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने पूर्ण केलेल्या पाणी पुरवठा योजना
संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्याबाबत घेणे अनिवार्य आहे. परंतु, राज्यात अशा योजना
जाग्यात घेतल्या न गेल्याने महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास या योजनेवर देखावात व घुलतीसाठी
घाई करावा लागतो. महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण ही रक्कम संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून
आपल्या हिशोबात "येणे" दाखविले. परंतु, सदर स्थानिक स्वराज्य संस्था ती रक्कम बहुतांश वेळी
महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाला अदा करीत नाही. एवढे महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण ही रक्कम
पाणी पुरवठा योजने लागवडीकडून शेट घेऊनही करू शकत असल्याने महाराष्ट्र जीवन
प्राधिकरणाचा खर्च मात्र होतो, या स्थानिक स्वराज्य संस्था अशा योजना हस्तांतरीत न घाल्या तरी
पाणी पुरवठा योजनेच्या कार्यक्षेत्रातील ग्रहक/लागवडीकडून काही प्रमाणात पाणी घेई घेऊन
करतात व ती महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास न देता त्या रक्कम जिल्हा देखावात व घुलती
निधीमध्ये घेऊन त्याचा अन्यत्र वापर करतात.

२. अशा नव्या मागणीं आधारित समूह सहभागाच्या घोरणाच्या अंतर्गत अशी परिस्थिती लक्षात घेता नाही. कारण बांधकाम आता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या शाखेकडून आगोआत मिळण्यावर नसून ते महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडून वेळोवेळीत प्रयत्न करून मिळवण्याचे असल्याने बांधकाम करार हा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था यांमध्ये होणार आहे. त्यामुळे एखाकडे महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या हे काम स्वतःच्या बळावर मिळवण्यासाठी प्रयत्न करावे लागतील. तर, संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेनाही इतर बाहेरील संस्थेकडून काम करून घेण्याची मुक्ता देण्यात आलेली आहे. संबंधित स्थानिक संस्थेची हे काम संबंधित स्थानिक संस्थेला दिले तरी त्यातील परतफार्यातही फायदा प्राप्त होण्याचे निश्चित होणार असल्याने योग्य त्या न्यायप्रणालीत जाण्याचा पर्याय त्याच पक्षांना उपलब्ध आहे. तसेच, काळांतराने महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून स्वतः देखभाल दुरुस्ती करणे मंजूर करण्याचे शाखेच्या दिव्यातून असल्याने याबाबत महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या निश्चितत आकाशा वेळोवेळी प्रयत्नात देखभाल दुरुस्तीचे काम स्वतःचे स्थानिक प्राधिकरणाचे बळावर व सामर्थ्य उपलब्ध होणार आहे. त्यामुळे परिणामात स्थानिक स्वराज्य संस्था अशातही स्वतःसाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून बांधून घेतलेल्या सोळा लाखांचा प्रवास टाळाटाळ करू शकणार नाही.

३. परंतु, आज जुन्या घोरणासाठी ज्या सोळा स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्यांच्या वेतलेल्या माहिती व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडे सादर केली त्या स्वतःच मिठी रुई करून त्यांच्या घातक्या त्यांच्या त्यांच्या निर्णय घेणे आवश्यक आहे. या सर्व सोळा पुरवठा आधारित, हारान निर्मित घोरण अंतर्गत निर्माण झालेल्या असून त्यामुळे घातकता आणि उपलब्ध होत आहे ही मुक्ता वस्तुस्थिती आहे. मात्र, त्यांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी पैसा उपलब्ध होत नाही. अशी पद्धती आल्यास संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे ती राहते. या परिस्थितीत घातकही पाणी पडू शकते. मात्र पिण्याच्या पाण्याचा वापर करतात असे दिसून आले आहे. त्यामुळे या कामासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने त्याद्वारे कार्यवाही स्थानिक स्वराज्य संस्थेकडे हस्तांतरित होत नाही व त्यांच्या घातकाचा भुईदही महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणावर पडतो. या प्रश्नावर मार्ग काढण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

प्रस्तावनेत नमूद बाबींचा विचार करून शासन पुढीलप्रमाणे आदेश देत आहे:-

(१) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण अधिनियम, १९७६ अन्वये शासन महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या

आले विदेश देत आहे की, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने पूर्ण केलेल्या शारीक पाणी पुरवठा योजना संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी ताब्यात घेतल्या नाहीत तर, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण या योजना संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी त्या विवरण ताब्यात घेईपर्यंत त्यांची दैनंदिन व विशेष देखभाल व दुरुस्ती, पाहणी व दरम्यान पाणी वितरणाला जबाबदारीसह पाणी जोडण्या मंजूर करणे, त्याची आवश्यक दर लागू, पाहणी वितरे देणे, त्याची दुरुस्ती करणे व बाकीत वसुलीसाठी आवश्यक उपाययोजना व सक्षीय वसुलीचे अधिकार, वासठ या पाणी पुरवठा योजनेच्या क्षेत्रातील पाणीपट्टीचे दर ठरविणे, ती पाणीपट्टी प्रसूत करणे, धर्तीत वसुलीसाठी पाहणीवर कार्यवाही करणे, नवीन नळ जोडण्या मंजूर केलेल्या पाहणीपाणी पाणी पट्टी घेत लागणे, ती घेत वितरित करणे, त्याच्याकडून रकम वसूल करणे, रकम वसूल न झाल्यास त्यावर कायदेशीर कार्यवाही करणे या अनुषंगाने संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेने ताब्यात न घेतलेल्या योजनांवर अधिकार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाला, तर महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने वेगवेगळे त्याचे अधिकारी व कार्यवाह्यांक अथवा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने या काळासाठी वेगवेगळे इतर एखादीला देण्यात येत आहेत.

(२) मात्र, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने हे सर्व अधिकार व जबाबदारी पार पाडतांना या योजनेपासून भिडलेले पाणी पट्टीचे दर, नळ जोडण्यापासून वितरणे करणे व इतर अनुषंगिक उत्पन्न आणि या योजनेवर करण्यात आलेला दुरुभाल दुरुस्तीचा खर्च याचे हिशोब स्वतंत्रपणे ठेवावे.

(३) या देखभाल दुरुस्तीपाणी रकम महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणकडे उपाययोजना असलेला कार्यकारी वर्ग करवा व विमान कार्यकारी कार्यरत योजनेची देखभाल दुरुस्ती करी होईल यापट्टीचे कटाला देणा. या सर्व कार्यवाह्यांचा पगारही वसूल केलेल्या पाणीपट्टीसून घ्यायला. यासाठी आवश्यक असल्यास महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणकडे ठरलेल्या कार्यकारी वर्गात आवश्यक अधिकार देण्याची व्यवस्था महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने करावी.

(४) पूर्ण आलेल्या परंतु, ताब्यात न घेतलेल्या योजनांवरील महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणकडे ज्या योजना प्रगतीपाळकडे आहेत (जुन्या पुरवठा आधारित घोरणा अंतर्गत) त्या योजना तीन महिन्यांच्या पाणी वितरणाला संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी ताब्यात घेतल्या नाहीत तर, तर नमुद केलेल्याप्रमाणे या प्रकारच्या योजनांसाठी सर्व अधिकार व जबाबदारी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने पार पाडावी.

(५) मात्र, नवीन पाणी आधारित घोरणांतर्गत संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडे वेद निधी जातून स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाला वितेतल्या कानाच्या बाबतीत पुरोक्त नमुद केलेले घोरण लागू नसल्याने असा योजना या कासन आदेशाच्या अंतर्गत येणार

दर निम्न। कारनामों विहित केलते न्यूनतम दर शीर्षकी ले जास्त असेल ते लागू करून घोजनेच्या कायद्याप्रमाणे सुरुवात करण्यात यावी. हे दर ५ वर्गांमध्ये घोजना स्वयं-संयुक्तीत होईल असा प्रकार वाढविण्यात यावे.

(११) वरील प्रतीयेअंती सर्व बाबकांचे नियमित शुद्ध व निर्जंतुक पाणी पुरवठा करण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या वरील यासाठी आवश्यक तक्रार विचारण व्यवस्था व नागरिकांची राबव संकेतित प्रारंभिक पाणी पुरवठा योजना राबविण्याचा विभागाने घालू करावी व ही अंमलबजावणी वरील करण्याकरिता जसे पाण्याची अनुपातबद्धता विजेची अनुलब्धता देशपातळ व पुनर्परीक्षाची आवश्यक वेळ व वैयक्तिक प्रक्षेप कळवता इतर वेळी नियमित पाणी पुरवठा करण्यात यावा. अशी परिस्थिती उद्भवल्यासही उद्भवल्यास नागरिकांच्या त्यांची भांडीही त्वरित देण्यात यावी व राज्यात घर्षाची व्यवस्था केल्यात यावी.

(१२) प्राचीन पाणी पुरवठा योजनात अधिरिक्त लागत खर्चातून अन्वयात त्या हागीसत वापर करून विविधित कामगतीसाठी व्यवसायीक व अधिभूत माहसल पाणी पुरवठा करण्याचे व त्यातून व्यापारी वावावर भाणीपट्टी यरुती करण्याचे अधिवर माहसल जीवत प्राधिकरण्यात देण्यात येत आहे. यासाठी अन्वयक करारनामा माहसल जीवत प्राधिकरण व कमीत पातक बावीत राहील.

(२३) बाणी घड़ी देकर देणे, बाणी घड़ी वापस करणे, विविध शुल्क आवाजाने व साहकांनी बाणी घड़ी व अन्त्यास साहकांनी मज खोडणी खंडित करणे व सक्क्याने असा वेळानेच पुनर्बाणी करणे व बाणी बाणीचे अधिकार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडे राखणे.

(१४) आइकॉनोग्राम पाणी पट्टी समुल न प्रत्यक्ष पाइकाचे वनेवसन तोडल्यानंतर श्रवणाची वस्तुनीताही योग्य काळदेरीवरित्या पोंडीस देऊन अंतर्वासा संवलीची जवळी व शिवासावागती वारंवाही वदलेचे अधिकार महासागु जीव्य प्रक्रियारुपत राहतील.

(१२) जीव प्रत्येक प्रादेशिक भाषी पुरवठा योजनारी तांत्रिक भाषी विद्वान अवेक्षण दर तीन वर्षांनी एकदा भरण्यात यावे. विदेशी अवेक्षण महाराष्ट्र जीव प्राधिकरणाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध असून तेथेच त्याचा अहवाल सादरकार रजिस्ट्री व महाराष्ट्र जीव प्राधिकरणाच्या संशोधन संस्थापने ठेवण्यात यावा. सादरकार रजिस्ट्री महाराष्ट्र जीव प्राधिकरणाचे स्थायिक योजना चालविण्याची संबंधित व्यक्ती व सादरकारे निवडलेले प्रतिनिधी भाषी असली.

(५३) योजनाओं के अन्तर्गत व कुलपतियों के द्वारा विदेशों में विद्यार्थी पाठ्यपद्धति भरती आदि तथा छात्रों के पठन-पाठ्यपद्धति सुनिश्चित करने में सहायक कार्य करने के लिये प्रायः होना आवश्यक है।

(१७) हे गुन्हा एकदा स्पष्ट करण्यात देते की, राहण स्थान आदेश गुन्हा पुरवठा जाणवित जाणवणाऱ्यांना / गुन्हा होणाऱ्या संस्थांना व स्वयंचालित स्वयंचालित संस्थांनी (जिल्हा परिषद कार्यालया) यांनी पुरवठा योजनेकरीता व ग्रामसंस्थांना स्वयंचालित योजनेकरीता त्यांना न देता त्या योजनेकरीता त्यांना राहतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व मानने.

F.C.

१०/१२/०७

(वि.म.पु.स.)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन,

सवि.

मा.राज्यपाल यांचे सचिव,

मा.मुख्यांकी यांचे सचिव,

मा.उपमुख्यांकी यांचे सचिव

मा.गं.डी (सर्व) यांचे खाजगी सचिव,

मा.राज्यांकी (सर्व) यांचे खाजगी सचिव

मा.अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व)

मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय मुंबई

विभागीय आयुक्त (सर्व)

राज्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

सर्व प्रादेशिक मुख्य अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,

सर्व जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी तथा अधिकृत अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण

सर्व कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण

सर्व कार्यकारी अधिकारी, राष्ट्रीय पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद

सर्व सहजीवदार

सर्व वट विकास अधिकारी, पंचसत्ता समिती

महालेखापाल, महाराष्ट्र -१ मुंबई (लेखा परिषद) व (लेखा व अनुसंधान)

महालेखापाल, महाराष्ट्र -२ नागपूर (लेखा परिषद) व (लेखा व अनुसंधान)

मुख्य लेखा परित्या, स्वायत्त निधी लेखा, नवी मुंबई

उप मुख्य लेखा परित्या, स्वायत्त निधी लेखा, सचिव, पुणे, औरंगाबाद, अमरावती व नागपूर

सर्व प्रादेशिक उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा

सर्व जिल्हा परिषद प्रशासनिक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा

निरोधन विभाग/वित्त विभाग/ ग्राम विकास व जनसंस्कार विभाग यंत्रणा, मुंबई

मंत्रालयातील इतर सर्व विभाग,

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व परीक्षीय अधिकारी व कर्मचारी

निवडकर्त्या, कार्यरत कर्मचारी पापु-०५.